

Elias Bredsdorff: *Mit engelske liv. Erindringer 1946-1979*. (Gyldendal, 1984). 257 s.

Med dette bind fortsætter Elias Bredsdorff sine velskrevne erindringer. Han er nu i England først som dansk udsendt lektor i London i tre år, og siden i 30 år som universitetsansat lektor og »reader« (i realiteten professor) ved universitetet i Cambridge. Med en vis ambivalent humor, som dog dybest set røber, at forfatteren har befundet sig vel derved, beretter Bredsdorff om de for en venstreorienteret, grundtvigsk dansker bizarre skikke ved et gammelt engelsk universitet, inden sæderne var gået i forfald. Det var de næsten, da Bredsdorff i 1979 forlod pladsen. Der var langt mellem Roskilde Højskoles ritualer og Cambridge's. Men netop på grund af forfatterens indtagethed i dette miljø, som jo også fastholdt ham i en menneskealder, gives der i virkeligheden et positivt billede af engelsk universitetsliv med vedbend på væggen, masser af portvin årgang 1938 ved high table, processioner af kappeklædte »dons« og latinske formularer. Alt sammen guf for en traditionalist.

Men Bredsdorff kompenserede så ved at arbejde aktivt i forskellige venstreorienterede bevægelser – ofte meget kontroversielle. Mens der ikke kan være tvivl om, at han ved sit initiativ, sin flid og sin faglige kunnen har gjort fortrinlig fyldest både i sin undervisning og i sin forskning – i hvilken sidste han i øvrigt hele tiden stod i en god rapport til det Danmark, han skulle formidle – var han en torn i øjet på det etablerede engelske universitet. Det kan måske undre, at han slet ikke er standset op og har overvejet, om han som dansker overhovedet burde tage del i britisk politik. Man tænke sig et ramaskrig, dersom en dansk universitetslektor i England gik i brechen for Margaret Thatcher. Men Bredsdorff kastede sig med

liv og sjæl ud i det politiske arbejde. Han harmes over den græske oberstjunta, Allendes fald i Chile og engelske wc-døres racistiske graffiti, der omhyggeligt nedtegnes, men rejser gerne officielt i USSR og Kina. Hans forhold til menneskerettighederne er selektivt, og det er ejendommeligt, at han ingen steder definitivt reflekterer over de afsløringer af Stalins regime, som fremkom på den 20. partikongres. Indirekte giver Bredsdorff et billede af sig selv som et troende menneske, der konsekvent og vedholdende har fastholdt sit engang valgte ståsted. Men bogen giver et væsentligt bidrag til den europæiske venstreintelligentsias historie efter anden verdenskrig, og den er afgjort læseværdig.

Tage Kaarsted

Thomas Clausen: *Ørnen og spurven. Danmarks vej til NATO*. (Historisk Revy, 1984). 144 s., 96 kr.

Titlen, der refererer til den amerikanske udenrigsminister Dean Achesons karakteristik fra foråret 1949 af Gustav Rasmussen som en »spurv, der med omhyggelig vagtsomhed undgår fuglefængerens snare«, er det mest originale ved denne bog, der ellers er en stort set uinteressant fremstilling af Danmarks optagelse i Atlantpagten.

Fremstillingen er helt overvejende baseret på sekundært materiale og føjer derfor intet nyt til det allerede kendte. Clausen har her stået over for det kendte problem, at de offentlige arkiver normalt er lukkede, og at det også er svært at få adgang til f.eks. Socialdemokratiets arkiver (gruppeprotokollen og de lukkede dele af Hedtofts arkiv). Omvendt må det konstateres, at forfatteren ikke formår at få noget ud af det primære materiale, han synes at have haft adgang til, f.eks. mødeprotokollen fra DKPs centralkomite (s. 117).

En sådan udnyttelse kunne ellers have været interessant nok, for så vidt det er en central antagelse i analysen, at Danmarks indtræden i Atlantpagten har sin rod i den historiske splittelse mellem Socialdemokratiet og DKP, der uddybedes under anden verdenskrig, og som førte til et egentligt brud efter denne. I dette historiske skisma står forfatteren på DKPs side, og han bruger megen plads på at skildre partiets generelle linie og specielt dets kamp mod Danmarks stigende vestorientering i årene 1947-49. Dette sker dog med en vis distance til den ortodokse partilinie og med elementer af soberhed i diskussionen af nogle af de myter, som DKP-historiografien har fostret.

Hovedforklaringen på den gradvise vestorientering finder Clausen i Socialdemokratiets defaultisme og svigten af arbejderklassens interesser, hvor partiet efter krigen fortsatte den linie, som var lagt under samarbejdspolitikken. En anden forklaringsfaktor finder han i den amerikanske imperialismes »sammensurium af militære behov, underlæggelsestrang og vældige økonomiske ressourcer« (s. 121), der gjorde USA interesseret i at inddrage Danmark (og Grønland) i sin indflydelses-sfære.

Dette er bogens teoretiske ambitionsniveau, og resultatet bliver – trods forfatterens ubestrideligt brede orientering i den foreliggende litteratur – også derefter. Hverken for de eksterne eller de interne faktorer vedkommende gør han sig nogle overordnede teoretiske overvejelser, og denne mangel kompenseres ikke af hans mange private, halvironiske og ofte insinuerende kommentarer undervejs i fremstillingen. Denne forbliver derfor – uagtet et betydeligt empirisk arbejde – en politisk traktat uden interesse.

Nikolaj Petersen

Jørgen Elklit og Ole Tonsgaard, red. *Valg og vælgeradfærd – Studier i dansk politik*, (Aarhus: Forlaget Politica, 1984). 416 sider. Kr. 145,00.

I slutningen af 1984 fejrede medarbejderne ved Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet, at det institut, de er tilknyttet, havde eksisteret i 25 år. Det for omverdenen væsentligste resultat af jubel-festen foreligger for eftertiden heldigvis i en form, så også andre kan få glæde af begivenheden. 6 bøger og 2 særnumre af tidsskriftet POLITICA udkom næsten på dagen; senere fulgte en doktordisputats og en bibliografi over cand.scient.pol-ernes samlede produktion af specialer.

I denne, – ja, man fristes til at bruge ordet, – syndflod af publikationer, er der én, der må fremhæves, og det ikke alene på grund af vægt og sidetal. Jørgen Elklit og Ole Tonsgaard har redigeret en stor antologi om *Valg og Vælgeradfærd – Studier i dansk politik*. Denne antologi, bestående af 19 kapitler, skrevet af ialt 13 århusianske forfattere, bør af flere grunde påkalde sig faghistorikeres opmærksomhed. Nogle af disse forhold skal fremdrages her.

Samtidshistorikere kan vælge at betragte politologer og politiske sociologer som en slags underleverandører, man kan drage nytte af, når den historiske syntese skal udarbejdes. Tænk blot på de historikere, som om føje år vil begynde at skrive om 1973-valget og det vælgermæssige »jordskred«, der fandt sted ved den lejlighed. Hvor fattig ville forståelsen ikke blive, hvis man skulle undvære de resultater, som vælgeradfærdsforskerne er nået frem til gennem deres undersøgelser af samtlige folketingsvalg siden 1971. I antologien findes flere kapitler, der fortæller om, hvordan vi bør forstå 1970'ernes vælgermæssige gåder; fremhæves må